

v preroštvo in junaštvo rastoča postava. Nasilje pobija z nasiljem, a ko se zave, da je tudi sam krivičen, plača s smrtjo, kakor bi slutil, da le tako odreši bajtarje in svojo družino.

„Drobnica“ je umetniški prerez skozi skrito, drobno življenje gorskih rebri, ki ga površno oko skoro ne opazi, dasi klijejo tudi iz njega globoki dušni potresi. Bajtarju Tonetu kradejo drobnice na edinem drevesu, ki ga Tone ljubi kakor živo bitje. Užaljen ga poseka in veja padajočega drevesa mu zlomi roko. Vse to pa ga mnogo manj boli kakor odkritje, da je ta sosed Žerjun, kateremu je dotlej slepo zaupal ter ga kot vzornega poštenjaka skoro oboževal.

„Laz“ označuje pisatelj kot dvojno dramo živali in človeka. Edina oseba prve drame je v pasti umirajoči zajček. V drugi drami se lovec Gregor in bajtar Blaž besno spoprimeta za laz, ki se mu Blaž odpove, ko v boju moralno podleže. Konec žaloigre je le rahlo naznačen v Blaževem gibu, ko zleti mrtvi zajec, ki ga Gregor poraženemu nasprotniku več ne krati, v prepad, napovedujoč nove človeške vihre in nove borbe za zemljo.

„Koza“ je minijatura sličica gostačke Anule, ki nima živega bitja pod solncem razen svoje Rogačke. Njena ljubezen do živali se izredno razgori v poletni noči, ko se ji koza izgubi in jo starka po dolgem iskanju najde v gozdu, kjer z njo prenoči.

Vse štiri novele so skladno ubrane na eno izmed najsrečnejših strun Bevkove umetnosti: risanje strasti in čuvstev, kakor vro iz grude same, klesanje in prikazovanje ljudi, kakršni poganjajo iz najprvotnejšega sožitja s narodo. Kar je bil Cankarju domači klanec, to je Bevku njegova divja gorska domačija: neizčrpen vrelec vedno novih umetnostnih dragotin, zmerom znova oplajajoče okolje, opojno umetniško pribežališče, ki nikdar ne odpove, ki umetnika samega opaja in mu pomaga zajemati naravnost iz sebe — svet mladostnih spominov.

A. Budal.

Damir Feigel: Čarovnik brez dovoljenja. Gorizia, 1933. Izdala in založila književna zadruga „Goriška Matica“. Natisnila Tipografia Consorziale — Trieste. 150 str.

Nekatere Feiglove povesti imajo precej izrazito družabno želo; njih fantastika se zdi le preprost pomoček, da se jasneje in določneje odrazijo izkrivljene življenjske črte, izzivajoče pisateljev posmeh, ki ni zagrenjen, jedek, ubijajoč, temveč dobrodušen, odpuščajoč, v dobršni meri samega sebe vesel. V drugih njegovih šegavih spisih prevladuje prešerna, igriva domišljija, prirojena jules-vernenska radovednost, kako se spači skromna, pusta vsakdanjost, muhasto postavljena pred izbočeno zrcalo rahlo fantastičnega domisleka, utirajočega stezo v goščavo nešteti možnosti, ki jih znanost polagoma odstira človeštvu. V to vrsto spada „Čarovnik brez dovoljenja“. Pripoveduje o učenjaku Golobu, ki zbira zračno elektriko, lovi strele v svoje učenjaške pasti in odkrije slučajno žarke, ki začasno ljudem in okolici krčijo oblike. Mikavno je očrtano nasprotje med preprostimi, radovednimi, obrekljivimi, omejenimi vaščani na idilični Trati in posledicami najnovejših znanstvenih pridobitev.

Kdor razpolaga kakor Feigel z okretnim slogom in hudomušno domišljijo, se mu tak slovstveni poskus ne more izjaloviti; saj si ga lahko prikroji po Feiglovem navodilu za detektivske romane (str. 78): „Za pisatelja je lahko, sam si ustvari zločince in detektive, sam si izmišlja nevarne položaje, sam zapleta dejanje od poglavja do poglavja, dokler se ne zave, da je treba roman

končati." Kljub temu se v drugi polovici knjige včasih zdi, da se znanstveni vrvež presilno razbesneva, da si je pisatelj preveč nitk napletel, preveč vozlov zadrnil in se sam s težavo izvija duhovom, ki jih je bil priklical in razgibal. Uravnovešena sorazmernost med sočnim življenjem in suhoparno znanstvenostjo se polagoma prevesi v obširno znanstveno pojasnjevanje na škodo prejšnje nazornosti in prepričevalnosti. Le radovednost mislečega duha brni v čitatelju kot napeta struna do poslednje strani.

Važne prvine Feiglove umetnosti so dovtipnost, duhovičenje in besedne igre. Te prvine so pisatelju tako važne, da se jim ne odpove niti tedaj, ko mora zaradi njih značaj kakšne osebe malo izkriviti, polagajoč svojim osebam prefeiglovsko izražanje na jezik; primerjaj Rjavčevo pripovedovanje (str. 33) ali govorjenje zmanjšane Nežice (str. 106). Včasih se mu posrečijo dobri utrinki, n. pr. nasvet redarju, ki bi rad kadil, kjer je to prepovedano: „Kadite skrivaj, pa vam ne bo treba nobenega dovoljenja“ (str. 89), ali misel, da izumi večajo brezposelnost (str. 35). Izmed besednih iger omenimo: „je pogodila njegove nemišljene misli“ (str. 21), „se moraš izogibati skoraj neizogibnih tujk“ (str. 32), „je tehtna, če tehtna dve sto in trideset kilogramov“ (str. 81), „pritlikavec mu je bil zrasel preko glave“ (str. 95), „sirijevega spremljevalca, ki nima nobenega posebnega imena in živi ob pridevniški milosti svojega večjega brata, so zvezdoslovci vsega preiskali“ (str. 141).

Jezik je dober in skrben, slovniško prečesan; kak redek kuštrček je še ostal: vezajoč (= vezoč, str. 14), brisajoč (str. 45) in brisoč (= brišoč, str. 98), Pri od strele okleščinem hrastu (= Pri hrastu, ki ga je bila strela oklestila, str. 23), kjer končuje (= se končuje) park (str. 23), ta prevažen (= prevažni) izum (str. 36), svoj bistven (= bistveni) okus (str. 110), izprazne (= izprazni, str. 37), drugačnega sem se (= si) te predstavljala (str. 43), od tu (= odtod, str. 75). Lipovka je šla (str. 51) za Rupnico in se je spačila v Lipnico. Nova bo beseda „nezarjavljiv“ (str. 17), morda tudi „započetba“ (str. 111).

Tako leposlovje hoče in mora biti predvsem zabavno. To lastnost ima „Čarovnik brez dovoljenja“ v zelo visoki meri. Ovitek (Julče Božič?) nazorno in učinkovito tolmači naslov.

A. Budal.

Mattanovich Drago: Elektrotehnika I. Osnove in stroji. Zbirka „Kosmos“. Ljubljana, 1933. (Konec.)

Na strani 33. je pisano, da je „tok vedno posledica (!) napetosti“. Na naslednji strani je v stavku „Koristni učinek in koristno delo sta vedno pozitivna in eventualno negativno delo moramo pač odšteti od koristnega pozitivnega dela“ beseda „koristnega“ odveč, ker bi sicer čitatelj mislil, da imamo tudi nekoristno pozitivno delo.

Na isti strani razlaga avtor pravilno razliko med *navideznim* in *pravim učinkom*, pozneje pa govori ponovno o nekem *resničnem učinku* celó v istem stavku, kjer govori o pravem učinku.

Na strani 36. beremo: „Računati moramo namesto Ohmovega upora (pravilno: namesto z Ohmovim uporom) z navideznim uporom.“

Nejasen je odstavek o faznem premiku na strani 37. Glasi se takole: „Cos φ je namreč pri faznem zaostajanju 0° enak 1,0, kar se pravi, da je navidezni učinek enak pravemu, medtem ko je pri faznem premiku 90° , to je pri čisto induktivni obtežbi, enak 0, 0. V tem zadnjem primeru resničnega učinka sploh ni, čeprav je navidezni učinek lahko prav velik in čeprav teče mogoče velik